

Veckans växt v. 38 2010

Gladiol (*Gladiolus x hortulanus* L.H. Bailey)

Gladioler är en knölväxt som ursprungligen kommer från det tropiska och södra Afrika. Det finns även enstaka arter i södra och mellersta Europa. Det är ett stort släkte med 260 arter tillhörande familjen *Iridaceae*. Namnet *Gladiolus* kommer från latin och betyder svärd, vilket syftar på bladens form. De flesta arterna och sorterna är inte härdiga i Sverige utan måste tas upp och vinterförvaras frostfritt under vintern liksom dahlorna.

Förädling av gladioler kom igång i början av 1800-talet och 1841 introducerades de första storblommiga gladiolerna. Det var växtförädlaren Louis van Houtte som korsade *G. psittacinus* och *G. cardinalis* och fick fram en hybrid som fick namnet *G. x gandavensis*.

De första plantornas blomfärg var orange- eller eldröda med gult i svalget. Sedan dess har det kommit ut nya sorter som hela tiden överträffat de gamla, både när det gäller storleken på blommorna och färgen. Idag är det ett hybridkomplex, *G. x hortulanus*, mellan flera arter *G. cruentus*, *dalenii*, *oppositiflorus*, *papilio* m.fl. Det är denna grupp som de flesta sorterna som finns i handeln idag tillhör. På svenska har gladiol även kallats för gentergladiol, gentgladiol och svärdslocka. Synonyma namn är *G. x gandavensis*, *G. x lemoinei* och *G. x nancynsis*.

De storblommiga gladiolerna är robusta och blir mellan 60-100 cm höga. Blommorna är trekantigt formade och mycket stora, 7-8 cm i diameter, ibland ännu större. Blomfärgen varierar från vitt till djupt violett, gult, blodröd och rosa. Blomningstiden infaller mellan juli-september.

I gamla lökkataloger hittar man massor av gladioler. Från Göteborgs trädgårdsförening 1861 fanns det 34 sorter till försäljning. Femtio år senare, 1910, var gladioler fortfarande mycket populära, då fanns 45 sorter till försäljning i Svensons Fröhandel i Stockholm. Här kan man läsa följande om de sommar- och höstblommiga gladiolerna ” De numera talrika storblommiga gladiolussorterna, hvilka årligen tillökas, äro särdeles moderna. De äro värdefulla för prydnad å rabatter, grupper etc., såväl som för odling under glas och i krukor för drifning eller försening. Färgerna äro praktfulla, fina, rena, ofta lysande och blommorna särdeles hållbara.”

Gladiolerna på bilderna kommer från Hurva i Skåne och går att spåra till början av 1940-talet. Annars har vi inte fått in så många tips om gamla gladioler. Har du en som går att spåra tillbaka till 1940 kontakta gärna POM och lök- och knöluppet.

Text och bild: Karin Persson, Pom